

Ynspiraasje foar in grien **SKOALPLEIN**

Inspiratie voor een groen
SCHOOLPLEIN

Aventoerlik boartsje

Boartsje mei wetter

Ite fan dyn plein

Bûtenlessen jaan

ûndersykjend leare

**Planten en bisten
kennen leare**

Frysk op it plein

Risiko's nimme

Ta rêst komme

Help yn 'e provinsje

Yn dit boekje fynst ynspiraasje om it skoalplein griener te meitsjen. Sa ûntstiet in aventoerlik boarters- en learlânskip. In bûtenlokaal mei fûgels, planten, ynsekten, ytbere strûken en beammen. Dêr't bern boartsje en bewege kinne en dêr't bûtenlessen rekkenjen, keunst en kultuer en (de Fryske) taal in plakje krije kinne. It boekje is foar direkteuren en learkrêften fan basisskoallen yn Fryslân. Der steane tips en foarbylden yn fan skoallen yn Fryslân dy't al in grien skoalplein ha.

In dit boekje vind je inspiratie om het schoolplein te vergroenen. Zo ontstaat een avontuurlijk speel- en leerlandschap. Een buitenlokaal met vogels, planten, insecten, eetbare struiken en bomen. Waar kinderen kunnen spelen en bewegen en waar buitenlessen rekenen, kunst en cultuur en (de Friese) taal een plekje kunnen krijgen. Het boekje is voor directeuren en leerkrachten van basisscholen in Friesland. Er staan tips en voorbeelden in van scholen in Friesland die al een groen schoolplein hebben.

In protte wille!

Tekst: IVN Natuureducatie. Natuurillustraties: Jasper de Ruiter. Foto's voorkant: Koningin Emmaschool door de makers van de Ouders van Nu. Overige foto's o.a. door: August Swietkowiak, Rick Mellink, Marijke Vaes, de makers van de Ouders van Nu, CanStockPhoto & Pyke Kroes

Aventoerlik boartsje

Avontuurlijk spelen

Een groen schoolplein nodigt kinderen uit om op verschillende manieren te spelen. Kinderen spelen creatiever en gevarieerder. Er is minder ruzie.

Tips

IKC Mienskipsskoalle De Legeaën: wy ha in natuerlik plak dêr't alle talinten romte krije. Der is foar alle bern wat te dwaan. Der is wol ien neidiel. De bern nimme sân mei de skoalle yn. Dêrom moatte de skoun út yn 'e skoalle.

2. Losse natuurlijke materialen zoals zand, takken, stenen en blaadjes nodigen uit tot ontdekken, verbeelden en creëren.

3. Elementen als heuvels, boomstammen en stapstenen stimuleren kinderen om te bewegen. Sport Fryslân kan hierover met je meedenken.

4. Er is een nieuwe toolkit schoolpleinen van Kenniscentrum Sport & Bewegen met tips waarmee je een rijke speel- en beweegomgeving voor kinderen op het schoolplein kunt creëren.

Boartsje mei wetter

Spelen met water

Water is een mooi onderdeel van een groen schoolplein. Kinderen spelen graag met water en het zorgt voor extra variatie in het spel. Die variatie ontstaat doordat de minivijver steeds verandert. De ene keer staat de minivijver droog en na een regenbui zit er weer water in. Bij vorst is het water bevroren.

1. Vang regen op in een regenton. Als kinderen dit water gebruiken om de planten water te geven, leren ze over de waarde van regenwater.

Op www.droppiewater.nl vind je educatief materiaal over water.

Tips

2. Basisskoalle Bloei yn Terherne: 'wy ha in wetterpomp dy't it grûnwetter oppompt. Soargje derfoar dat de buis djip genôch de grûn yn stekt. Wy ha feangrûn en dan hast kâns op brún wetter dat stjonkt.'

3. 'Bern kinne einleas boartsje mei de wetterpomp. It wetter beweecht, der kinne dingen meinaam wurde yn 'e stream. Bern wurde wol smoarch, mar dat witte de bern en de âlders. Dus âlde klean en learzens oan!'

4. Door hoogteverschillen op het schoolplein aan te brengen stroomt het water na een hevige bui naar een plek waar het geen kwaad kan.

Ite fan dyn plein

Eten van je plein

- Op een groen schoolplein passen ook eetbare planten en struiken. Kinderen ontdekken waar groenten en fruit vandaan komen en hoe planten groeien. De kinderen gaan letterlijk met de handen in de aarde, bij het zaaien, planten en oogsten.

Tips

1. IKC de wynwizer yn Ljouwert: 'Wij ha sûnt twa jier in skoaltún. We wurkje gear mei in moestuincoach en in entûsgaste frijwilliger út 'e buert. Bern krije alle wiken les yn en om de tún.'

Moestuincoaches kunnen jouw schooltuinmoestuin ondersteunen met lessen en onderhoud. Kijk op www.jonglereneten.nl/moestuiniere-2

2. Plant een fruitboom, een hazelaar voor de hazelnoten en struiken met eetbare bessen zoals de aalbes, kruisbes, framboos en braam.

3. Bij een vuurplek kun je soep en thee maken.

4. Maak compost in een compostbak.

5. Heb je weinig ruimte? Gebruik bakken of grote potten.

wil je een heus voedselbosje op je schoolplein? Kijk dan op:
www.ivn.nl

Bûtenlessen jaan

Bûtenlessen geven

- Een groen schoolplein geeft kansen om buitenlessen te geven. Onderzoekend en ontdekkend leren voor natuuronderwijs. Maar ook voor de (Friese) taal, rekenen en wereldoriëntatie kun je naar buiten.

Tips van Karin

Karin Akkerman is bûtenleslearkrêft fan it jier fan de provinsje Fryslân. Sy jout les op De Finne yn Beetstersweach.

1. Hoechst net de hiele les bûten te jaan. Dit kin ek in diel fan de les, bygelyks de start.
2. Meitsje dúdlik dat it in les is en gjin bûtenboartsjen.
3. Gean út fan it doel fan de les. It bûten wêzen en bewegen soarget derfoar dat de learstof op in oare wize binnenkomt en ferwurke wurdt.

4. Bedenk van tevoren hoe je het schoolplein wil inzetten in het onderwijs. welke vakken wil je buiten geven en wat heb je daarvoor nodig?

5. Gebruik een zitkring van stenen of boomstammen als buitenlokaal of maak een overkapping.

6. Op www.buitenlesdag.nl staat buitenlesinspiratie. Doe in april mee aan de jaarlijkse Nationale buitenlesdag, een initiatief van MN Natuureducatie.

7. Leen bij een NME centrum bij jou in de buurt materialen en leskisten voor buitenlessen.

Wil je een training 'buitenles geven' met jouw team?
Neem contact op met IVN Fryslân.

ûndersykjend leare

Onderzoekend leren

- Een groen schoolplein biedt volop
- mogelijkheden voor onderzoekend leren.
- Hoe meer variatie er is op het plein, hoe
- meer het plein uitdaagt en ruimte biedt voor
- onderzoek. Denk hierbij aan hoogteverschillen,
- schaduwplekken, de aanwezigheid van water
- en verschillende bomen en planten.

Ideeën voor onderzoek:

Op welke plek leven de meeste bodemdiertjes?

Waar zakt water het snelst de grond in?

Zijn er temperatuurverschillen op het plein? Hoe komt dat?

Op welke planten komen de meeste vlinders af?

• lânkaartflinter

Landkaartje

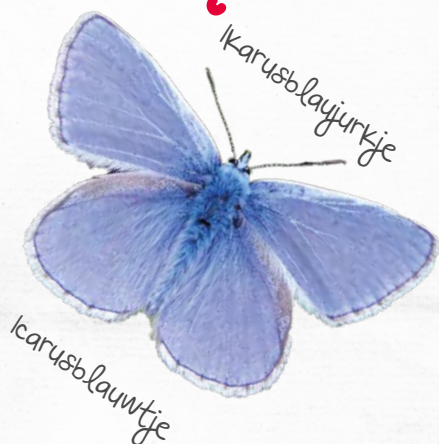

Tip

Vraag een IVN afdeling bij jou in de buurt om educatie te verzorgen en bekijk het aanbod van een NME centrum in jouw gemeente. Je vindt ze achterin dit boekje.

• Ikarusblauwtje

Ikarusblauwtje

• hynstebloem
paardenbloem

Planten en bisten kinnen leare

Planten en dieren leren kennen

- Een groen schoolplein is niet alleen een fijne
- plek voor kinderen, maar ook voor planten
- en dieren. Vogels, vlinders en bijen vinden er
- een plek om te leven en te eten. Hier maken
- kinderen spelenderwijs kennis met allerlei
- plant- en diersoorten.

In een insectenhotel maken allerlei
kleine beestjes hun nestje

Planttips

1. Beplant een deel van het schoolplein met planten en bloemen voor vlinders en bijen. Kijk op www.vlinderstichting.nl.
2. Plant struiken met eetbare bessen voor vogels, zoals de rozenbottel, de klimop en het krentenboompje. Kijk op www.vogelbescherming.nl.
3. Plant inheemse bomen zoals in een MN Tiny Forest

regenworm

♥ wijrm

Directeur CBS De Sprankel in Stiens:

♥ 'Us eigen lytse bosk jout in prachtige útdaging oan it plein. Dêr omdrave, boartsje, genietsje en ek grien ûnderwiis jaan is wat de bern echt wer bern makket.'

Frysk op it plein

Fries op het plein

In bûtenlokaal dêr't in plak is foar de Fryske taal om sa it Frysk te yntegrearjen yn it boartsjendewei leare op it skoalplein.

Tips

1. Sjoch foar Frysk ûnderwiis oanbod, ynformaasje oer Frysk op skoalle en subysydzjeregelings op www.taalplan.frl.

Meer tips

2. Sjoch yn spoar 8 de Fryske lesmetoade foar ynspiraasje, bygelyks: foar de ûnderbou aaisykje mei it boekje Sipke fynt yn fjipaa en de bûtenles stoepeplantsjes.

3. Sjoch op www.ivn.nl/provincies/friesland/lesmateriaal-in-het-fries/ foar Fryske lessen fan IVN

4. Fanút Ynspirearjend Meartalich Underwiis wurde ynspirearjende metoaden en materialen ûntwikkele, mei it Frysk as sintraal útgangspunt.

www.inspirerendmeertaligonderwijs.nl

Risiko's nimme

Risico's leren nemen

Op een groen schoolplein met stenen om te springen, balken om op te balanceren, spannende klimbomen of hoge klimobjecten, leren kinderen omgaan met risico's. Op een kaal plein, dat lekker vlak en overzichtelijk is, worden kinderen niet uitgedaagd om hun grenzen te leren kennen en te verleggen.

E8

De ervaring leert: doordat de kinderen goed op letten er juist minder ongelukken gebeuren.

Tips

1. Bespreek met je team welke risico's je aanvaardbaar vindt. Het gaat erom dat het risico in verhouding staat tot de pedagogische waarde en het stimuleren van de motorische ontwikkeling van kinderen. Bijvoorbeeld: het is zinvol om te leren klimmen, maar dat hoeft niet hoger dan twee meter.

2. Loop tijdens je pleinwacht rond, zo houd je de spelende kinderen in het oog.

3. Zorg ervoor dat je een overzichtsplek op het schoolplein hebt. Bijvoorbeeld op een heuvel in het midden van het plein.

4. Op speelnatuur vind je meer informatie over veiligheid op een groen schoolplein.
speelnatuur.nl/speelnatuur-kennisbank/veiligheid/

Ta rêst komme

Tot rust komen

Sommige kinderen hebben in de pauze behoefte aan een rustig plekje. Een beschut plekje, afgezonderd van het gedeelte waar kinderen rennen, biedt uitkomst. Hier kunnen kinderen zich terugtrekken, voelen ze zich veilig en hebben ze ruimte voor een rustig spel.

Op een rustig plekje kunnen kinderen bijvoorbeeld met elkaar kletsen, een boekje lezen of creatief spelen. Op die manier komt een groen schoolplein tegemoet aan de diverse behoeften van leerlingen.

In wylgehut kin brûkt wurde om pokemonkaartsjes te ruiljen.

roodborst

♥ readboarstke

1. Zorg voor zitplekjes die voor de rest van het plein zijn afgeschermd, bijvoorbeeld door struiken of hoogteverschillen of een bankje rondom een boom.

2. Op Regioskaolle de Greidefûgel yn Baard is in kaslokaal. 'Yn it kaslokaal kin ik sa lekker wurkje, it is krekt of ik midden yn 'e natuer sit.'

Help yn 'e provinsje

Hulp in de provincie

Er komt veel kijken bij een groen schoolplein. Hoe zorg je dat het ontwerp goed tot zijn recht komt zodat er volop mogelijkheden zijn om te spelen én te leren? Hoe gebruik je het schoolplein in je lessen? Leer van anderen zodat je het wiel niet opnieuw hoeft uit te vinden.

Vergroening van je schoolplein

- IVN heeft tips rond je groene schoolplein op www.ivn.nl/aanbod/primair-onderwijs/een-groen-schoolplein/.
- Kijk op www.springzaad.nl voor een ontwerper of hovenier gespecialiseerd in speelnatuur.
- Doe inspiratie op bij andere scholen die een groen schoolplein hebben.
- Jantje Beton en IVN werken samen aan het versterken van groene schoolpleinen: www.ivn.nl/aanbod/gezonde-schoolpleinen/
- IVN-projecten zorgen voor vergroening rond school én in het klaslokaal zoals Voedselbosjes, Tiny Forest en Binnenbos: www.ivn.nl/aanbod/primair-onderwijs/
- Groen is gezond! Koppel vergroening aan het behalen van het themacertificaat Milieu en Natuur van Gezonde School. Neem contact op met de gezonde schooladviseur van de GGD via www.gezondeschoolfryslan.nl

Vragen over groene schoolpleinen? Neem contact op met IVN Fryslân via onderwijs-friesland@ivn.nl of 058-289 04 63. We helpen je graag op weg!

Natuureducatie en Buitenlessen

- NME Centra in Friesland bieden scholen natuureducatie en lesmateriaal:
 - NME De Klyster www.klyster.nl (NoardEast Fryslân en Dantumadiel).
 - NME De Naturij, naturij.nl (Smallingerland, Heerenveen en omstreken).
 - GroenDoen www.groendoen.net (Súdwest-Fryslân en Fryske Marren).
 - Wortels en Vleugels, wortels-en-vleugels.kunstencoo.nl (Ooststellingwerf en deels Weststellingwerf).
 - Pingo&Pet pingo-pet.nl/activiteiten/ (Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel).
 - NDE van IVN Fryslân (Leeuwarden en Waadhoeke).
- Op www.ivn.nl/aanbod/buitenlesdag vind je lesideeën en tips over buitenles geven.
- Praktische lessen op je groene plein: onsgroeneschoolplein.nl
- Lesmateriaal rond natuur: www.ivn.nl/provincies/friesland/voor-wie/primair-onderwijs

Hulp bij beheer en educatie

- Vrijwilligers van IVN-afdelingen werken soms samen met de school aan natuureducatie en beheer. Zoek contact met een IVN-afdeling bij jou in de buurt via www.ivn.nl/provincies/friesland/
- Moestuincoaches in de provincie bieden hulp bij aanleg en gebruik van schooltuinen. Je vindt hen via: www.jonglereneten.nl/moestuincoaches-friesland

Lekker bewegen op het plein

- Meer weten over bewegen op je groene plein? Neem contact op met Sport Fryslân.

IVN Natuureducatie

IVN Natuureducatie ziet de natuur als het beste klaslokaal voor kinderen. Waar ze leren in en van de natuur. Waar ze zich gezond kunnen ontwikkelen en kennis en vaardigheden opdoen om bij te dragen aan een duurzame planeet. IVN maakt het voor scholen en leerkrachten makkelijk en leuk om met natuureducatie aan de slag te gaan, zowel in de klas als daarbuiten.

IVN Fryslân

 www.ivn.nl/provincies/friesland
 onderwijsfriesland@ivn.nl
 058 – 2890463

ivn natuur
educatie

provinsje fryslân
provincie fryslân

